

Любченко Н.В.,
директор НМЦ координації
закладів ППО, регіональних
та міжнародних зв'язків
м. Київ

СТРУКТУРА, ЗМІСТ ТА ТЕХНОЛОГІЇ МОДЕЛІ КООРДИНАЦІЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті визначено структуру, зміст та технології моделі координації науково-методичної діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти, апробованої на основі моделі організаційно-функціональної діяльності Науково-методичного центру координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків Університету менеджменту освіти НАПН України в рамках науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти».

Ключові слова: концептуальна модель координації науково-методичної діяльності, заклади післядипломної педагогічної освіти, Науково-методичний центр координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків Університету менеджменту освіти, науково-методичний комплекс «Консорціум закладів післядипломної освіти», принцип педагогічної кооперації.

Аннотация. В статье определены структура, содержание и технологии модели координации научно-методической деятельности учреждений последипломного педагогического образования, апробированной на основе модели организационно-функциональной деятельности Научно-методического центра координации учреждений

последипломного педагогического образования, региональных и международных связей Университета менеджмента образования НАПН Украины в рамках научно-методического комплекса «Консорциум учреждений последипломного образования».

Ключевые слова: концептуальная модель координации научно-методической деятельности, учреждения последипломного педагогического образования, Научно-методический центр координации учреждений післядипломного педагогического образования, региональных и международных связей Университета менеджмента образования, научно-методический комплекс «Консорциум учреждений последипломного образования», принцип педагогической кооперации.

Annotation. I articles viznachenno structure zmist that tehnologii modeli koordinatsii Naukova-metodichnoi diyalnosti zakladiv pislyadiplojnoi pedagogichnoi osviti, aprobovanoï on osnovi modeli organizatsiyno-funktsionalnoi diyalnosti Naukova-methodical center koordinatsii zakladiv pislyadiplojnoi pedagogichnoi osviti, regionalnih that mizhnarodnih zv'yazkiv Universitetu management osviti NAPS of Ukraine in the framework of Naukova-methodical complex «Konsortsium zakladiv pislyadiplojnoi osviti».

Keywords: conceptual model of coordination of scientific and technical activities, institutions of postgraduate education, scientific center of coordination of postgraduate teacher education, regional and international relations of the University of Education Management, scientific-methodical complex "Consortium of postgraduate education" principle educational cooperation.

Актуальність. Ефективна науково-методична діяльність всієї системи післядипломної педагогічної освіти як складової єдиної системи безперервної освіти педагогічних працівників можлива лише у випадку

взаємоузгодженості дії її окремих компонентів, що стає можливим лише за умови забезпечення координації науково-методичної діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти на всеукраїнському рівні, в тому числі і з боку установ НАПН України. Створення та запровадження якісно нової, науково обгрунтованої моделі координації науково-методичної діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти (ППО) є одним із шляхів їх ефективної взаємодії в єдиній системі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливий внесок у теорію та практику післядипломної педагогічної освіти зробили вітчизняні та зарубіжні науковці. Зокрема, методологічні основи неперервної педагогічної освіти досліджували С.У. Гончаренко, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, В.І. Маслов, Н.Г. Ничкало, В.В. Олійник, М.І. Романенко; наукові засади управління освітою – В.П. Андрущенко, В.Ю. Биков, В.Г. Кремень, В.І. Луговий; концептуальні положення організації та вдосконалення системи післядипломної педагогічної освіти – В.І. Бондар, Л.М. Ващенко, Г.А. Дмитренко, І.П. Жерносек, С.В. Крисюк, В.І. Маслов, А. Даринський, А.І. Кузьмінський, І.В. Мороз, В.В. Олійник, Н.Г. Протасова, Т.І. Сущенко, П.В. Худоминський. Теоретичні основи моделювання у різних соціальних системах докладно розглянуто в роботах В.Ю. Бикова, В.М. Буркова, В.Г. Керола, Б.А. Глинського, Л.М. Калініної, А.О. Лігоцького, М.Х. Мескона, О.М. Моїсеєва, В.В. Олійника, В.С. Пікельної та ін. Теоретичні засади управління навчальними закладами та підготовки управлінських та педагогічних кадрів вивчали А.М. Алексюк, В.І. Бондар, Ю.В. Васильєв, Л.І. Даниленко, Г.А. Дмитренко, М.Б. Євтух, Г.В. Єльнікова, Л.М. Забродська, Л.М. Калініна, В.І. Маслов, В.С. Пікельна, О.М. Пехота, Л.П. Пуховська, Т.І. Сущенко, Є.Р. Чернишова; концептуальні положення щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників та науково-методичної роботи з педагогічними кадрами – Ю.К. Бабанський, Л.М. Ващенко, М.А. Віднічук, В.В. Гуменюк, Л.І. Даниленко, А.М. Єрмола, І.П. Жерносек, А.М. Зубко, Б.М. Качур, Н.І. Клокар, М.І. Лапенюк,

Н.М. Мурована, Л.Я. Набока, Т.М. Сорочан, В.В. Олійник, Л.Д. Покроєва, О.І. Пометун, В.І. Пуцов, О.Я. Савченко, В.А. Семиченко, А.М. Старєва, Н.М. Чепурна, І.І. Якухно.

Метою статті є визначення структури, змісту та технологій моделі координації науково-методичної діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти, апробованої на основі моделі організаційно-функціональної діяльності Науково-методичного центру координації закладів післядипломної педагогічної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків Університету менеджменту освіти НАПН України в рамках науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти».

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з найменш досліджених в наукових працях функцій управління, на наш погляд, є координація. Розкриття її сутності в системі управління ППО та визначення напрямів її вдосконалення пов'язуємо з дослідженням змісту, структури та технології координації науково-методичної діяльності Науково-методичного центру УМО НАПН України, що потребує розробки теоретично обґрунтованої та відповідної апробації моделі його організаційно-функціональної діяльності.

Різні моделі, що використовуються на практиці, можуть характеризуватись множиною властивостей (ознак), що відображають специфіку їх створення й особливості застосування [8; 21].

У пошуках шляхів створення моделі координації важливим, на нашу думку, є твердження російського філософа і системолога В.Н. Сагатовського, досвід сучасного пізнання показує, що найбільш ємне і економічне описання об'єкта виходить в тому випадку, коли він представляється як система [22]. Інформація, отримана на основі системного підходу, володіє двома принципово важливими властивостями: по-перше, досліднику надходить лише необхідна інформація, а по-друге, – інформація, достатня для вирішення поставленого завдання. Дана особливість системного підходу обумовлена тим, що розгляд об'єкта як системи означає розгляд його

тільки в певному відношенні, в тому, в якому об'єкт виступає як система. Системні знання – це результат пізнання об'єкта не в цілому, а певного «зрізу» з нього, виробленого у відповідності із системними характеристиками об'єкта.

Афанасьєв В.Г. визначає цілісну систему як «сукупність об'єктів, взаємодія яких обумовлює наявність нових інтегральних якостей, що не властивий її складникам, компонентам, що утворюють [2, с. 24]. Т.І. Шамова, П.І. Третьяков, М.П. Капустін зазначають, що сутність системного підходу до реальної дійсності є у тому, що кожний складний об'єкт розглядається як система. Це дозволяє орієнтуватися як у реальній дійсності, так і практиці управління. Системне бачення дійсності – особлива пізнавальна технологія, теоретична передумова перебудови управління навчальним закладом [25]. Дослідження цілісної системи передбачає прояв її якісної специфіки, складу компонентів, що входять до неї, взаємозв'язків, які існують між компонентами. Важливо визначити інтегративні системоутворюючі фактори, показати внутрішню структуру системи, її організацію, встановити зв'язки системи з довкіллям, з іншими системами. Для цілісної системи характерна наявність різноманітних зв'язків – структурних і генетичних, координації і субординації. У ході розвитку цілісної системи відбувається якісне перетворення її складників. Умовою стійкості системи, зберігання її якісної визначеності є постійний розвиток і поновлення її компонентів [3]. В.І. Бондар, А.С. Шапошнікова вважають, що з позиції системно-діяльнісного підходу система освіти розуміється як результат динамічної взаємодії власних структурних елементів та системи міжгалузевих зв'язків з іншими соціальними цінностями, а в ракурсі теорії систем – як результат взаємодії елементів соціальної системи, що є системою більш високого рівня організації. Автори зазначають, що інтегральний підхід передбачає, по-перше, вивчення засобів і механізмів оволодіння системними якостями, а не лише варіативних форм організації складових, а по-друге – забезпечує можливість побачити вертикальну функцію управління на різних рівнях

прояву суспільної свідомості: у політико-правовій сфері, суспільно-професійній, навчально-виховній тощо [5].

Як відомо, управління післядипломною педагогічною освітою є системою, то приходимо до висновку, що управління науково-методичною діяльністю закладів ППО, як її складова, є системою нижчого порядку, яка також повинна мати цілісний характер. Як зауважують І.В. Блауберг та Б.Г. Юдін, цілісність характеризується новими якостями та властивостями, які не властиві окремим частинам (елементам), але такими, що виникають у результаті їх взаємодії у певній системі зв'язків [4, с. 16]. Проте, науковці звертають увагу на те, що «самі частки виступають як цілісності зі своїми специфічними особливостями. Тому їх неможна повністю ні зрозуміти, ні пояснити (неможна вивести), виходячи тільки із системи, яка їх містить» [12, с. 42]. Таким чином, підходи, які відносяться до всієї системи, відносяться і до її складових підсистем.

На практиці для вивчення систем виділяються різні типи їх моделей. Так, у концепції моделей Д. Нормана [28] йдеться про дослідження цільової системи чи феномена, які, як передбачається, необхідно застосувати на практиці, представити чи змоделювати. Д. Норман визначає як окрему групу концептуальні (змістовні) моделі. Щодо нашого інтересу до концептуального моделювання, ми дотримуємося підходу «існування, конструювання та обґрунтування» концептуальних утворень, які називаються концептуальними моделями (за П. Джонсоном-Лаїрдом [27]). Концептуальні моделі є такими, що представляють внутрішньо-особистісне бачення системи, яка моделюється. Концептуальна модель – це абстраговане від деталей, узагальнене схематизоване відображення головних взаємопов'язаних структурних складових об'єкту та причинно-наслідкових відносин між ними, необхідне і достатнє для вивчення, аналізу і опису властивостей об'єкту, знання яких потрібне для досягнення визначеного та вирішення практично значущих завдань, необхідних для цього.

З наукових позицій науково-методичну діяльність нами розглянуто як

сучасну систему з основними її ознаками організаційного та науково-методичного забезпечення неперервного духовного й професійно-творчого розвитку особистості педагогічного працівника у міжкурсний період, яка є дієвим засобом педагогічного управління навчально-виховним процесом у навчальних закладах. Поділяючи погляд Б. М. Качура [12] на науково-методичну роботу як на певну педагогічну діяльність керівників шкіл, методичних служб різного рівня, науково-педагогічних працівників закладів післядипломної педагогічної освіти, спрямовану на надання методичної допомоги педагогічному працівнику у поповненні, оновленні, удосконаленні професійних знань і умінь, кінцевим результатом якої є його професійна спроможність, управління такою діяльністю нами розглядається як особлива діяльність, суб'єкти якої за допомогою планування, організації, керівництва, координації та контролю забезпечують організовану та інтегровану спільну діяльність та її спрямування на досягнення освітніх цілей і цілей розвитку навчального закладу. Координацію нами розглянуто як багатокomпонентну частину системи управління науково-методичною діяльністю закладів ППО, що має у своєму складі розвинену систему внутрішніх та зовнішніх взаємозв'язків. На наш погляд, координація науково-методичної діяльності включає систему заходів, що забезпечують впорядкованість, безперервність, погодженість у просторі й часі дій закладів післядипломної педагогічної освіти як функціонуючої системи. Використання системного підходу до дослідження функції координації дозволило визначити головні, притаманні їй риси, виокремити основні структурні складові та розкрити ієрархію зв'язків між ними з метою побудови відповідної моделі для організації експерименту та подальшого пошуку шляхів підвищення ефективності координації як функції управління науково-методичною роботою закладів післядипломної педагогічної освіти.

Концептуальна основа моделі координації науково-методичної діяльності закладів ППО визначається концепцією неперервної освіти у системі післядипломної педагогічної освіти, концепцією інформаційного

суспільства та акмеологічною концепцією розвитку професіонала.

Адже впровадження концепції неперервної освіти, зумовлює зміну ролі закладів післядипломної освіти, які з центрів систематичного проведення курсів підвищення кваліфікації неминуче перетворюються у центри узагальнення, накопичення та ретрансляції педагогічного досвіду, науково-методичного супроводу освітніх процесів, експертизи, інформації, організації інноваційної діяльності, іншими словами, виступають як центри комплексно-інтегруючого характеру. Таке перетворення вимагає їх чіткої взаємодії і злагодженості дій, а отже потребують посилення координаційних процесів.

Акмеологічний підхід – це базисна узагальнююча категорія, що описує сукупність принципів, прийомів, засобів, які дозволяють розв'язувати акмеологічні завдання. Як показує практика, більшість завдань, які постають перед сучасною методичною роботою, мають особистісно-професійну – акмеологічну характеристику. Завдання особистісного розвитку полягають у тому, що суб'єктам освіти слід усвідомлювати пізнавальні мотиви, перетворювати навчання у внутрішню потребу, а творче переосмислення дійсності стає провідним. Саме акмеологічний підхід дозволяє поєднати завдання особистісного та професійного розвитку для рішення їх засобами методичної роботи [10; 14; 20].

Отже, об'єктом моделювання є координація науково-методичної діяльності закладів ППО, кінцевим результатом моделі є їх ефективна науково-методична діяльність. Завданням розробки і впровадження моделі є цілеспрямоване забезпечення закладів післядипломної педагогічної освіти адекватною методологією їх роботи по досягненню ефективної взаємодії в системі науково-методичної діяльності.

Надалі розкриємо структуру концептуальної моделі координації науково-методичної діяльності закладів ППО. При цьому враховано, що координація науково-методичної діяльності є підсистемою управління в системі ППО, якій притаманні всі ознаки загальної цілісності, але одночасно вона має свою специфіку, яку ми виділили в окремі блоки – складові моделі.

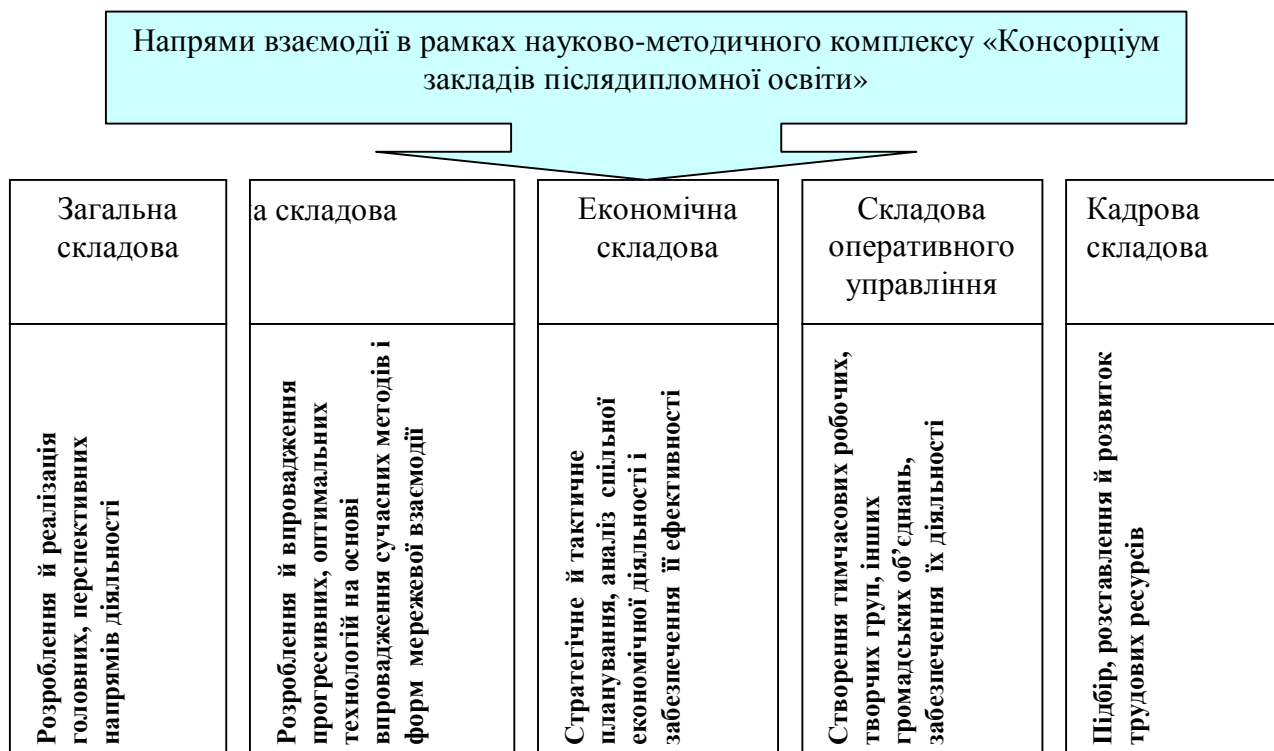
Виходячи з аналізу праць з проблем моделювання освітніх систем [7; 16; 17; 21; 26] та змісту координації науково-методичної роботи в системі ППО, модель включає такі головні структурні складові: цільову, методологічно-функціональну, організаційно-технологічну, діагностико-аналітичну та результативну.

Цільовою складовою моделі є мета та завдання координації науково-методичної діяльності закладів ППО. При розробці цільового компоненту ми виходили з розуміння мети як ідеального, свідомо планованого результату процесу координації стосовно дій та умов, що його породжують [19].

На наш погляд, на сучасному етапі метою координації науково-методичної діяльності регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти в контексті розгляду її як функції управління слід вважати забезпечення ефективної науково-методичної діяльності закладів ППО в рамках створеного з ініціативи Університету менеджменту освіти в 2009 р. науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти» шляхом узгодження їх дій, дисемінації педагогічного досвіду, циркуляції інформації між різними сегментами системи післядипломної педагогічної освіти за напрямами взаємодії членів Консорціуму (рис. 1).

Відповідно до мети можна визначити завдання координації науково-методичної діяльності регіональних закладів післядипломної педагогічної освіти: раціональне об'єднання науково-методичної діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти на теоретичному, психолого-педагогічному, адміністративному, загальнокультурному рівнях; забезпечення чіткої взаємодії і взаємозв'язку закладів ППО на основі запровадження сучасних новітніх педагогічних, інформаційно-комунікаційних технологій; визначення пріоритетних напрямів спільної науково-методичної діяльності в межах Консорціуму в контексті збереження і розвитку післядипломної педагогічної освіти як самостійної галузі педагогічної науки; апробація інноваційних моделей координації науково-методичної діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти,

проведення дослідно-експериментальної роботи на всеукраїнському, регіональному та місцевому рівнях; створення єдиного понятійного апарату координації науково-методичної діяльності закладів ППО та ін.

Рис. 1. Напрями взаємодії в рамках науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти»

Наступною складовою моделі є методологічно-функціональна, до якої належать принципи, функції координації науково-методичної діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти. Нами визначено такі функції: інформаційно-координуючу; дослідницько-аналітичну; компенсаторну; консалтингову; планувально-прогностичну; організаційно-коригуючу; моделюючу; маркетингову; інтегративну.

Дефініція «принцип» як наукова категорія, що має фундаментальний, теоретично обґрунтований і перевірений практикою характер, відображає стійкі тенденції та закономірності, які притаманні конкретній системі. Ігнорування принципів відбивається на всій системі, знижує якість її функціонування, призводить до деструктивних явищ, деформації і навіть

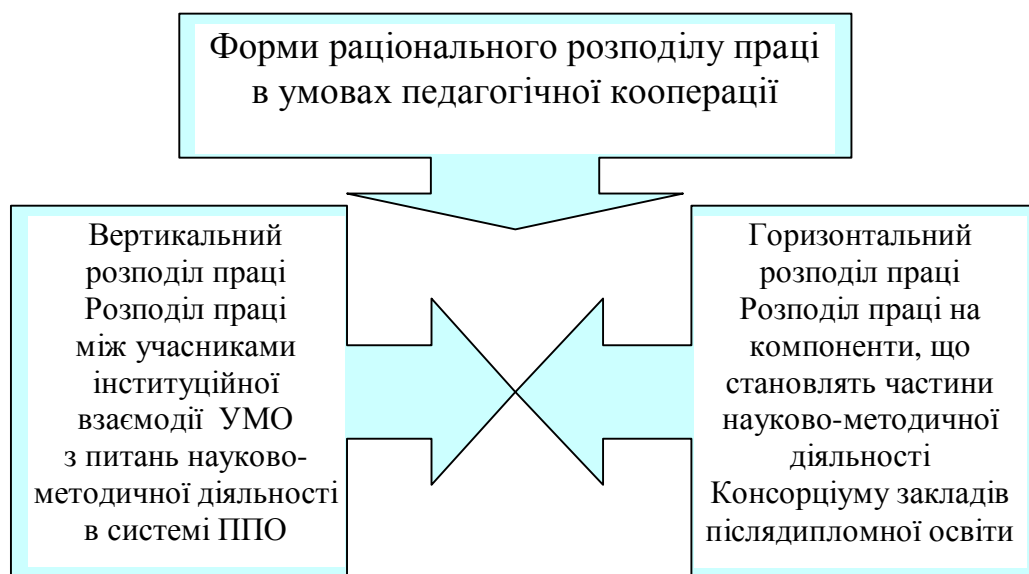
руйнування. При розгляді принципів координації як управлінської функції закладів ППО в системі науково-методичної діяльності ми маємо розглядати всю систему післядипломної освіти як взаємопов'язану спільність цільових, змістових, методичних, організаційних, матеріальних та інших компонентів, які складають єдину взаємозалежну і взаємообумовлену цілісність [15, с. 7].

Отже, нами виокремлено такі принципи координації науково-методичної діяльності закладів ППО: соціально-культурної детермінованості; демократизації та гуманізації; відкритості; цілісності і комплексності; адекватності системи цілям та завданням науково-методичної діяльності системи ППО; концептуально-стратегічної спрямованості координації; послідовності, систематичності та узгодженості координаційних дій; інтегративності; неперервності професійного розвитку; вертикальної й горизонтальної партнерської взаємодії учасників координаційного процесу; диференціації та індивідуалізації підходів до учасників координації; технологічності; комунікативності; педагогічної кооперації та творчості.

За визначенням Великого тлумачного словника сучасної української мови, кооперація є «особливою формою організації праці, за якої багато людей разом беруть участь у тому самому процесі або в різних, але зв'язаних між собою процесах праці; співробітництво».

Науковець Ю. А. Конаржевський визначає такі принципи кооперації праці [13]: мета спільної праці має бути чіткою та зрозумілою всім учасникам; партнери (по змозі) повинні бути ознайомленні із завданнями один одного; у процесі роботи повинно бути взаєморозуміння та відбуватись вільний обмін інформацією; ніхто не повинен наполягати на своєму варіанті рішення. Необхідно бути готовим піти на компроміс і змінити своє рішення заради іншого, яке прогнозує успіх для всіх; необхідні правила гри, яких усі повинні дотримуватися; сильні сторони партнерів важливіші для спільної справи, ніж їх слабкі сторони; уся інформація повинна поступати до координатора, щоб можна її було передати тим, кого вона безпосередньо стосується; заважає кооперації той, хто хоче досягти для себе користі за рахунок інших

учасників; кожний відповідає за свою ділянку роботи, за надійність та дотримання термінів; у випадку успіху, необхідно заохочувати всіх учасників конкретної справи; усі повинні бути ознайомлені з плановими умовами спільної діяльності; якщо рішення приймаються не разом, то вони повинні бути всім зрозумілі і, відповідно, обґрунтовані.

Рис. 2. Схема раціонального розподілу праці в межах педагогічної кооперації

Зважаючи на те, що основною ідеєю координації науково-методичної роботи закладів ППО є співробітництво з метою досягнення взаємовизначених цілей, які відповідають вимогам суспільства та тих, хто користується освітніми послугами, та розглядаючи результат кооперації праці в педагогічній спільноті як педагогічне співробітництво, ми вводимо поняття «*принцип педагогічної кооперації*» в системі науково-методичної діяльності закладів ППО – членів Консорціуму закладів післядипломної освіти як один із визначальних векторів раціонального розподілу праці в межах педагогічної кооперації (Рис. 2).

Важливою та найбільш складною в реалізації є організаційно-технологічна складова моделі. Механізм реалізації технологічної складової забезпечується формами, методами та засобами здійснення координаційної

діяльності та є динамічною основою координації науково-методичної діяльності закладів ППО. У дослідженні нами враховані технології науково-методичного супроводу, яку введено в обіг системи післядипломної педагогічної освіти Т.М. Сорочан [24], проблемно-діалогічного навчання, організації роботи над проектом, інформаційно-комунікаційні технології, технологія освітнього коучингу. Нами визначено, що методи координації – це система прийомів організації спільної діяльності учасників науково-методичної діяльності закладів ППО з реалізації змісту, цілей, принципів координації. Методи координації (економічні, соціально-психологічні, організаційно-педагогічні, організаційно-розпорядницькі (адміністративні), методи соціального нормування та регулювання, соціально-політичні, психологічні) та форми їх реалізації різноманітні і залежать від цілей та завдань координаційної діяльності у конкретний період часу, від партнерів, рівня досягнутого тощо.

Провідною формою організації координації науково-методичної діяльності є очно-дистанційна з використанням сучасних інформаційних технологій. Саме така форма дозволяє використовувати диференційовані й індивідуалізовані підходи до науково-методичної діяльності кожного закладу ППО, створювати суб'єкт-суб'єктний, фасилітативний формати взаємодії всіх учасників, підвищувати внутрішню мотивацію, активність і самостійність, цілковито забезпечуючи методичне керівництво процесом, використовуючи різні форми взаємодії між означеними учасниками процесу.

Вибір форм координації науково-методичної діяльності закладів ППО, які дають змогу об'єднувати інформаційні ресурси, створювати єдиний інформаційно-освітній простір, науково-методичної роботи в тому числі, зумовлює інформатизація суспільства. До таких форм відносяться електронна пошта, спілкування на форумах, веберенції, відеоконференції та ін. Запровадження нових – дистанційних форм взаємодії суб'єктів післядипломної освіти в мережевих методичних спільнотах на сучасному етапі модернізації освіти сприяє розвитку професійної компетентності

педагогічних працівників на всіх рівнях. Проте, слід зауважити, що ефективними і сьогодні залишаються всі форми взаємодії закладів ППО, а саме: спільні засідання, семінари, семінари-практикуми, конференції різних рівнів, наради, спеціальні тематичні семінари із залученням провідних фахівців цього напрямку діяльності тощо. Формами координації нами визначено такі: Всеукраїнська школа новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників, Ярмарок педагогічних інновацій в системі ППО, Всеукраїнський конкурс науково-методичних розробок в системі ППО, Всеукраїнський методичний турнір «Моє покликання – методист», різноманітні форми мережевої взаємодії («Методичний навігатор», Інтернет-заходи в режимі он-лайн (форуми, майстер-класи, експрес-опитування), он-лайн-консультації тощо). До засобів координації ми відносимо наукове та технічне забезпечення процесу координації, систему комунікацій і обробки інформації (у тому числі комп'ютерну техніку), сучасні засоби зв'язку, різноманітні координаційні моделі, організаційні структури тощо.

До основних умов, які необхідно визначити з метою ефективного використання концептуальної моделі координації науково-методичної діяльності закладів ППО, ми відносимо нормативні, організаційні (організаційно-координаційні, організаційно-методичні тощо), педагогічні, психологічні та ін. В свою чергу, умови поділяються на внутрішні і зовнішні. До зовнішніх умов ми віднесемо нормативно-правове забезпечення координації в системі ППО, вплив науково-технічного прогресу, соціальні запити суспільства, питання фінансування, залучення висококваліфікованих кадрів тощо. Результативна складова моделі є власне тим ефектом, що справляє координаційна діяльність на суб'єкти координації. Саме ця складова визначає успішність реальної системи координації науково-методичної діяльності закладів ППО, побудованої за запропонованою моделлю. Діагностично-аналітична складова забезпечує зворотній зв'язок між НМЦК і координуваними закладами ППО. Ця складова полягає у

регуляторному вивченні ступеню розриву між реальним рівнем здійснення науково-методичної діяльності закладами ППО та вимогами, які висуває суспільство до освітньої діяльності

Таким чином, усі описані вище складові координації забезпечують існування цієї підсистеми в управлінській системі післядипломної педагогічної освіти. Функціональні складові координації мають рівносильну значущість в цілому, проте, у залежності від безпосередньо поставленої цілі, можуть бути більш або менш вагомими.

Необхідно зазначити, що розроблена модель є концептуальною, має універсальний загальнотеоретичний характер, і може бути використана як базис для розробки організаційно-функціональних моделей науково-методичних центрів та відділів різного рівня. Концептуальна модель координації є системним засобом і технологією взаємоузгодження дій компонентів цілісного управлінського процесу в системі післядипломної педагогічної освіти України, який зумовлює реалізацію стратегії, тактики і технології вирішення поставлених перед нею суспільством завдань.

Виходячи з логіки нашого дослідження, нагальних потреб як ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», Науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти», так і усієї системи післядипломної педагогічної освіти України для подальшої практичної апробації запропонованої нами концептуальної моделі координації науково-методичної діяльності закладів ППО було побудовано та впроваджено модель організаційно-функціональної діяльності Науково-методичного центру координації закладів ППО, регіональних та міжнародних зв'язків ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» (далі НМЦК) (Рис. 3).

Основною метою проведення експерименту було підтвердження припущення щодо підвищення ефективності координації управління науково-методичною діяльністю закладів післядипломної педагогічної освіти за умови впровадження розробленої нами концептуальної моделі координації науково-методичної діяльності в системі ППО шляхом апробації моделі

організаційно-функціональної діяльності Науково-методичного центру УМО НАПН України.

Відповідно до логіки дослідження, експеримент складався з чотирьох етапів: пошукового, констатувального, формувального та етапу узагальнення результатів експерименту. Під час проведення експерименту ми використовували такі емпіричні методи як аналіз документації закладів післядипломної педагогічної освіти, пов'язаних з управлінням науково-методичною діяльністю; діагностичні (анкетування, опитування, інтерв'ю, бесіда) – для визначення ступеня володіння керівниками основами теорії управління, вивчення сучасного стану координації науково-методичної роботи закладів післядипломної педагогічної освіти України та ін.; обсерваційні (спостереження, самоспостереження), що сприяли вивченню стану проблеми в практиці. Використовувалися також теоретичні загальнонаукові методи: структурно-функціональний аналіз, систематизація, узагальнення, абстрагування, декомпозиція та ін. Результати експерименту оброблялись із застосуванням методів кваліметрії. При розробці і впровадженні моделей ми поєднали діагностичний і прогностичний плани дослідження та реальної педагогічної дійсності. Таке поєднання нами використано з досвіду дослідника регіональної моделі управління науково-методичною роботою з учителями Б.М. Качура. Ним введено до наукового обігу поняття «педагогічна експертиза».

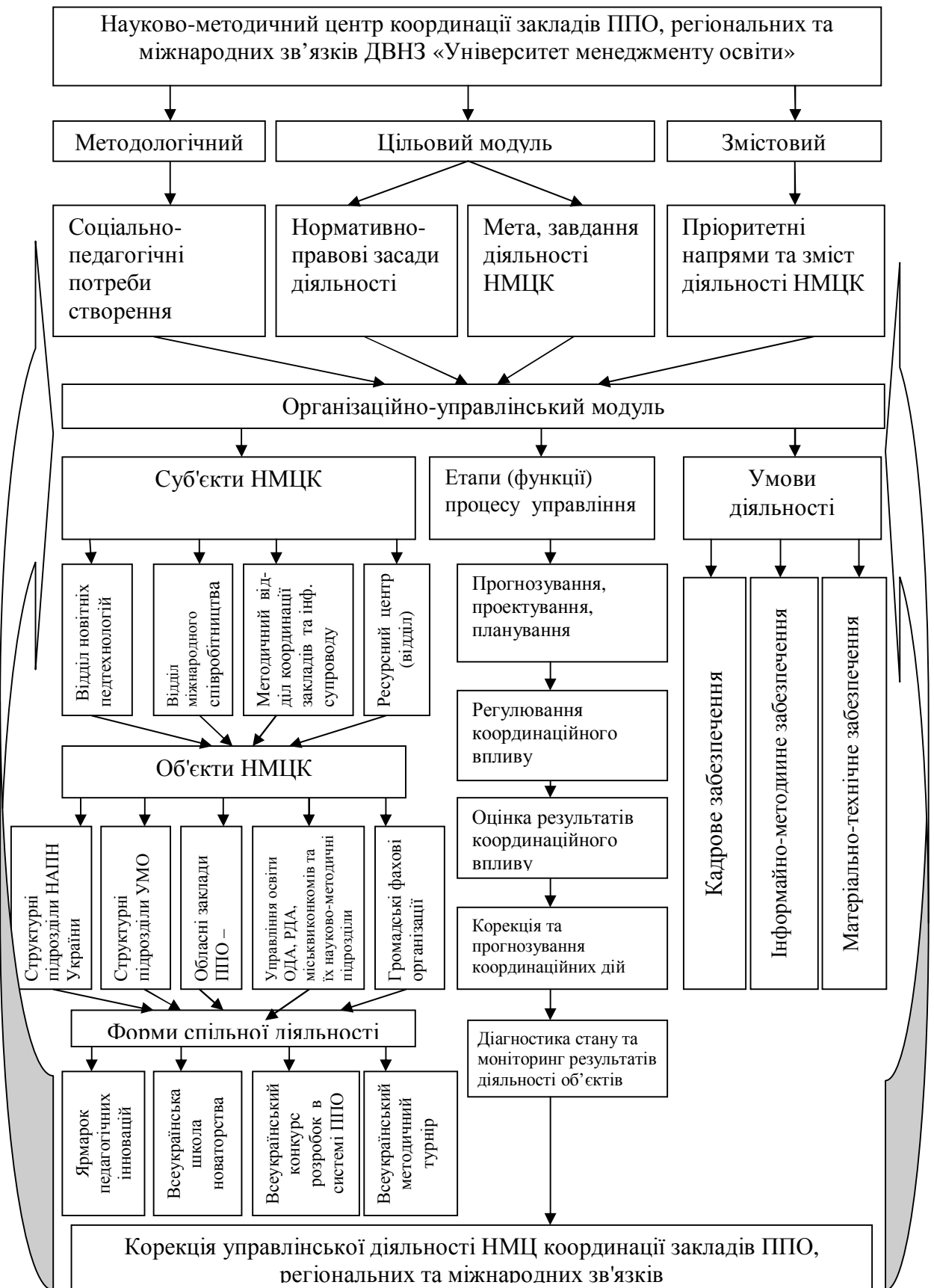

Рис 1. Модель організаційно-функціональної діяльності Науково-методичного центру координації закладів ППО, регіональних та міжнародних зв'язків

На відміну від традиційної експертної оцінки, коли до експертної групи або груп входять особи, які не мають відношення до експерименту або до його впровадження, нами здійснено поєднання в експертизі самооцінки з оцінкою узагальненої моделі.

Контингент експертної групи складався з керівних кадрів управлінських структур освіти, науково-педагогічних, педагогічних працівників, методистів регіонального та всеукраїнського рівнів. Експертна оцінка різних характеристик моделі поєднувалася з самооцінкою можливостей діяльності за розробленою нами моделлю. Вона включала і навчання експертів: група координаторів Всеукраїнської школи новаторства з обласних закладів ППО на науково-практичних семінарах, майстер-класах, засіданнях творчої групи мала змогу сформулювати ставлення до узагальненої моделі координації науково-методичної діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти на всеукраїнському рівні та у конкретному регіоні. Підґрунтям об'єктивності такого ставлення стала самооцінка реалізації соціально-педагогічних, психологічних і особистісних умов впровадження запропонованої моделі координації. Такий підхід до організації експертизи оновив, на наш погляд, зазначену ділянку післядипломної педагогічної освіти та уможливив підготовку комплексу рекомендацій з упровадження запропонованої узагальненої концептуальної моделі координації науково-методичної діяльності закладів ППО. На всіх етапах дослідно-експериментальної роботи результати експерименту висвітлювалися в наукових публікаціях, виступах на науково-практичних конференціях та семінарах.

По завершенню експерименту за допомогою розробленої нами факторно-критеріальної моделі оцінки ефективності координації науково-методичної діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти НМЦК, використовуючи метод експертних оцінок, ми отримали ефективність роботи нашої моделі ($E_{\text{заг}} = 0,89$ % максимально можливої). Ми прийшли до висновку, що відповідно до обраної методики обрахунків, величина

показника ефективності координаційної діяльності попадає в межі, які можна охарактеризувати, як «високе значення», що повністю доводить наше припущення про доцільність впровадження запропонованої моделі. Проте цей показник дещо менший від абсолютного, що показує необхідність продовження наукових досліджень з питань координаційної діяльності і подальших практичних розробок.

Висновки. Запропонована нами концептуальна модель координації науково-методичної діяльності закладів ППО є системним засобом і технологією взаємоузгодження дій компонентів цілісного управлінського процесу в системі післядипломної педагогічної освіти України, який зумовлює реалізацію стратегії, тактики і технології вирішення поставлених суспільством перед нею завдань. Її головні структурні складові відображають основні елементи процесу координації науково-методичної діяльності ЗППО, та дозволяють використати запропоновану модель для створення організаційно-функціональних моделей координації науково-методичної діяльності окремих закладів, центрів, методичних кабінетів тощо. Робота з апробації концептуальної моделі координації науково-методичної діяльності закладів ППО на основі моделі організаційно-функціональної діяльності Науково-методичного центру координації закладів післядипломної освіти, регіональних та міжнародних зв'язків Університету менеджменту освіти НАПН України сприяла з'ясуванню, уточненню та модернізації організаційних форм, змісту, технології координаційних управлінських відносин між та регіональними закладами післядипломної педагогічної освіти в рамках Консорціуму закладів післядипломної освіти.

Література

1. Закон України «Про професійний розвиток працівників» від 12.01.2012 р. № 4312-VI Голос України від 04.02.2012 № 22 Офіційний вісник України від 17.02.2012, № 11.

2. Афанасьев В. Г. Системность и общество / Афанасьев В. Г. – М. : Политиздат, 1980. – 368 с.
3. Блауберг И. В. Становление и сущность системного подхода / Блауберг И. В., Юдин Э. Г. – М., 1973. – С. 177–178.
4. Блауберг И. В. Понятие целостности и его роль в научном познании / Блауберг И. В., Юдин Б. Г. – М. : Знание, 1972. – 48 с.
5. Бондар В. Интегральний підхід до модернізації сучасної системи освіти / Володимир Бондар, Анна Шапошнікова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. – 2008. – № 4. – С. 3–7.
6. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
7. Віднічук М. Інноваційна модель професійного розвитку педагогічних кадрів у системі післядипломної педагогічної освіти – регіональний аспект. / Віднічук М., Мельник Н. // Нова педагогічна думка. — 2010 р. — № 1. — с. 3 – 8 .
8. Гич Дж. Прикладная общая теория систем / Дж.Гич ; пер. с англ. – М. : Мир, 1981. – Т. 1. – 336 с. ; Т. 2. – 736 с.
9. Єльнікова Г. В. Теоретичні і методичні засади моделювання фахової компетентності керівників закладів освіти: монографія / [Єльнікова Г. В., Зайченко О. І., Маслов В. І. та ін.] ; за ред. Г. В. Єльнікової. – Київ ; Чернівці : Книги – ХХІ, 2010. – 460 с.
10. Зевина А.Н. Система повышения квалификации педагогических кадров народного образования Москвы. – М.: «Прсвещение», 1975. – 190 с., с.23.
11. Калапуша Л. Р. Моделювання у вивченні фізики / Л. Р. Калапуша. – К. : Рад. школа, 1982. – 158 с.
12. Качур Б.М. Організаційно-педагогічні умови управління науково-методичною роботою в регіоні: дис.. канд.. пед.. наук: 13.00.06/ Б.М.

Качур – К, 2009. – 165 с.

13. Конаржевский Ю.А. Менеджмент и внутришкольное управление / Ю.А. Конаржевский. – М.: Центр «Педагогический поиск», 2000. – 224 с., с.162.

14. Лапенюк М.І. Модернізація функцій і змісту діяльності інститутів післядипломної освіти в умовах регіону: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 130.00.01 / Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. – К., 1998. – 20 с.

15. Маслов В.І. Принципи ефективного розвитку системи післядипломної освіти. Післядипломна освіта в Україні. № 1, 2010, с. 7 – 11, с. 7.

16. Олійник В. Наукові засади розроблення прогностичної моделі розвитку післядипломної освіти в Україні Післядипломна освіта в Україні / Олійник В., Семиченко В., Пуховська Л., Даниленко Л. – К., 2007 . - № 1 – С. 18 – 23.

17. Пикельная В.С. Теория и методика моделирования управленческой деятельности (школоведческий аспект): Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. – Кривой Рог, 1993. – 432 с.

18. Пікельна В. С. Теоретичні основи управління / Пікельна В. С. – М., 1990. – 169 с.

19. Потапчук Є.М. Автореф. дис... д-ра психол. наук: 19.00.09 / Є.М. Потапчук; Нац. акад. держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького. — Хмельниц., 2004. — 32 с.

20. Протасова Н.Г. Післядипломна освіта педагогів: зміст, структура, тенденції розвитку / Н. Г. Протасова. – К. : Магістр-S, 1998. – 176.

21. Раяцкас Р.Л. Система моделей планирования и прогнозирования / Р.Л. Раяцкас. – М. : Экономика, 1976. – 296 с.

22. Сагатовский В. Н. Системная деятельность и ее философское осмысление [Текст] / В. Н. Сагатовский // Системные исследования. Ежегодник. – М. : Наука, 1980. – С. 52–68.

23. Самарский А. А. Математическое моделирование. Идеи, методы, примеры / А. А. Самарский, А. П. Михайлов. – 2-е изд., испр. – М. : Физматиздат, 2001. – 316 с.

24. Сорочан Т. М. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності: теорія і практика : монографія / Т. М. Сорочан. – Луганськ : Знання, 2005. – 384 с.

25. Шамова Т. И. Управление образовательными системами : учеб. пособие для студ. высш. заведений / Шамова Т. И., Третьяков П. И., Капустин Н. П. / под ред. Т. И. Шамовой. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 320 с.

26. Штоф В.А. Моделирование и философия / В. А. Штоф. - М. : Наука, 1966. – 310 с.

27. Johnson-Laird P. N. Mental Models: Toward a Cognitive Science of Language, Inference, and Consciousness [Text] / P. N. Johnson-Laird. — Cambridge: Harvard University Press, 1983, – 528 p.

28. Norman D. Some observations on mental models / D. Norman // Mental Models [Text]/D. Gentner and A. Stevens (eds). — Hillsdale; New-Jersey : Erlbaum, 1983. — P. 7 – 14.